

UTDRAG FRA DEN LEKSIKRYPTISKE ENCYKLOPEDI

ergometersykkefilosofi, en, se sykkefilosofi

erke- (av gr. *arkhi-* 'over-', av *arkhein* 'herske'),

1 den første innenfor en viss gruppe, i ord som *erkeengel*

2 brukt forsterkende, i ord som *erketøv*, *erkeoliberal*

erkeplatoniker, en, platoniker (se denne) som fremdeles tviholder på idélæren

erote'tisk (av gr. *erōtēsis* 'utspørring'), som har med spørsmål å gjøre.

I retorikken er *erotesis* særlig et retorisk spørsmål som innebærer en sterk og effektiv bekreftelse eller benektelse, eksemplifisert i Herman Hesses roman *Siddhartha*: «Do you then really think that you have committed your follies in order to spare your son them?» Dette spørsmålet kunne man nok også stille Homer i den tegnede familien *The Simpsons*, som stolt ivaretar den retoriske arven fra sine greske åndssøsken:

Marge: [singing] How many roads must a man walk down before you can call him a man?

Homer: Seven.

Lisa: No, Dad, it's a rhetorical question.

Homer: OK, eight.

Lisa: Dad, do you even know what «rhetorical» means?

Homer: Do I know what «rhetorical» means?

I logikken betegner erotetikk logisk analyse av spørsmål, en bruk av begrepet som ble initiert av Richard Whately (* 1. februar 1787 i London, † 8. oktober 1863). Whately var teolog og logiker, og rakk også å ha et professorat i politisk økonomi i to år før han ble anglikansk erkebiskop av Dublin i 1831. Han var utstyrt med et skarpt sinn og en like skarp tunge, og skal ha hatt en ukontrollerbar forkjærlighet for ordspill. I tråd med dette er det naturlig å betegne ham som *teologiker*, ettersom tro for ham var noe man ble overbevist til gjennom fornuftig argumentasjon og godtagelse av visse kjensgjerninger.

Mer generelt har *erotetisk metode* blitt brukt om den form for spørrende undersøkelse som særlig forbindes med Sokrates. Ifølge Whatelys *Elements of Logic* utviklet Zenon «that interrogatory method of disputation [*erōtēsis*] which Socrates adopted, and which has since borne his name». Under «Index to the principal technical terms» i *Elements of Logic* defineres et spørsmål slik: «*Question*. – That which is to be established as a Conclusion stated in an interrogative form.» Denne noe snevre definisjonen ga nok Whately den ro i sjelen han behøvde for å skjytte sitt biskoppelige verv, men den møter naturligvis utfordringer fra flerfoldige hold. Ett eksempel på dette er teksten «Is there a question of rhetorical/theory?», hvor Eric Doxtader drøfter spørsmålets rolle i retorikk, og Whatelys tekniske syn på spørsmål ser ut til å falle hodestups inn under følgende karakteristikk: «The interrogative that energizes a dialectic of 'question and answer' can slip quickly into the interrogation that replaces an 'open' interest – a being open to demanding questions and the demands of their reply – with the single-minded opening of being in the name of extracting definitive answers.»

essen's, en (av lat. *essentia* 'værende, essens' (formet i analogi med gr. *ousia* 'værende, essens', fra *on*, gen. *ontos*, pr. part. av *einai* 'å være'), dannet av pr. part. av *esse* 'å være', fra den protoindoeuropeiske roten **es-* 'å være'), fundamental bestanddel i noe; ekstrahert kjerne

et'was (ganz) an'ders, ty., noe (ganske) annet

etymora'ma, et (av gr. *etymos* 'sann, virkelig' og gr. *horama* 'ut47'), storstilt anskueliggjøring av etymologiske sammenhenger som ledd i en genealogisk undersøkelse, første gang gjennomført i F. Nietzsches *Zur Genealogie der Moral*.